

Tärkeitä päivämääriä vuosien 2023–2024 asiakastietolain toimeenpanossa

Nykyinen ja uusi asiakastietolaki
14.6.2023

Kan
+
ta

Sisältö

Nykyinen asiakastietolaki ja sen tärkeitä aikatauluja

1.1.2024 voimaan tuleva asiakastietolaki ja sen vaikutuksia

Huom! Kysymys Kanta-informoinnin seuraavan version etukäteen saamisesta.

Asiakastietolakiin liittyvää ohjeistusta

- Tahdonilmaisupalvelun toiminnalliset määrittelyt kokoaa Kanta-palveluiden tahdonilmaisuihin ja luovutustenhallinnan lomakkeiden määrittelyt.
- Luovutustenhallinnan yleiskuvaus päivittyy uuden asiakastietolain mukaiseksi loppuvuoden aikana.

Tahdonilmaisupalvelun toiminnalliset määrittelyt on julkaistu

- Tahdonilmaisupalvelun toiminnalliset määrittelyt on julkaistu 8.6.2023
 - Määrittelyt olivat kommentointikierroksella 29.3.–14.4.2023.
- Määrittelyyn on koottu vaatimukset seuraavista määrittelyistä:
 - Vaatimukset asiakastietoa käsitteleville tietojärjestelmille v5.4
 - Sosiaalihuollon tiedonhallinnan tukiprosessit v4.2
 - Potilastiedon arkiston toiminnalliset vaatimukset sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmille, luku 3.4 Tahdonilmaisupalvelun asiakirjat
- [Sosiaali- ja terveydenhuollon tahdonilmaisuja käsittelevien tietojärjestelmien vaatimukset ja toiminnallinen määrittely - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)
- Uutinen kanta.fi:ssä: [Tahdonilmaisupalvelun toiminnallisten määrittelyjen versio 1.0 on julkaistu - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)

Uudet ja muuttuneet vaatimukset

- Yhdenmukaistettu vaatimusmäärittely ja prosessikuvaukset.
- Yhteiset vaatimukset PTA, SHA ja Resepti
 - Uusi: ”APTJ:n tulee antaa ilmoitus käyttäjälle luovutusluvan puuttumisesta, mikäli sitä ei ole olemassa.”
 - Uusi: ” APTJ:n tulee pystyä arkistomaan luovutusluvan uusi versio Tahdonilmaisupalveluun.”
- Yhdenmukaistamisesta ei nouse lähtökohtaisesti tarpeita uudelleensertifiointiin tai auditointiin, jos järjestelmään on jo toteutettu luovutusluvan, kiellon ja informoinnin käsittely.

Uudet tahdonilmaisut

- Eurooppalaisen potilasyhteenvedon (Patient Summary) välittämistä koskeva suostumus
 - Vaatimukset asiakirjan muodostamiseen, arkistointiin ja hakuun
- Kliinisesti merkittävää löydöstä koskeva yhteydenottokielto
 - [Toisiolain](#) (552/219, [55 §](#)) mukainen kielto-oikeus:
 - Vaatimukset asiakirjan muodostamiseen, arkistointiin ja hakuun.
- Uusien toiminnallisuuksien mukaiset vaatimukset toteutettava niihin järjestelmiin, joissa ko. toiminnallisuudet otetaan käyttöön

Nykyinen asiakastietolaki ja sen tärkeitä aikatauluja

- Asiakastietolaki tuli voimaan 1.11.2021
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen... 784/2021 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)

Laki velvoittaa palvelunantajaa liittymään Kanta-palvelujen käyttäjäksi

Velvollisuus liittyä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi (7 §)

- Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan on liityttävä valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttäjäksi, jos sillä on käytössään asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn tarkoitettu tietojärjestelmä.
- Palveluilla tarkoitetaan
 - valtakunnallista asiakastietojen arkistointipalvelua
 - tiedonhallintapalvelua
 - tahdonilmaisupalvelua
 - reseptikeskusta

Sosiaalihuollon palveluntajien liittymisvelvollisuuden siirtymäajat

- Julkisen sosiaalihuollon palveluntajan ja sen lukuun palveluja antavan yksityisen palveluntuottajan **on liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon** viimeistään 1.9.2024.
- Yksityisen sosiaalihuollon palveluntajien (yksityisesti annettavissa sosiaalipalveluissa) on **liityttävä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon** viimeistään 1.1.2026.
- Aikatauluihin ei tullut muutoksia lain uudistuessa.
- Viimeistään määräaikoihin mennessä tulee palveluntajalla tulee olla käytössään [liittymisvelvoitteen vaatimukset toteuttava asiakastietojärjestelmä](#).
 - [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille 4.5.3](#)

Kanta-informointi

- Kanta-informointi pitää olla käyttöönotettuna potilastietojärjestelmissä viimeistään 31.12.2023.
 - Samalla entinen suostumus tietojen luovuttamiseen on päivittynyt nimeltään luovutusluvaksi.
- Kanta-informointi on
 - ilmoitus asiakkaalle hänen oikeuksistaan vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen ja hänen asiakastietoihinsa liittyvistä Kanta-palveluista ja niiden yleisistä toimintaperiaatteista.
 - edellytys tahdonilmaisujen asettamiselle (esim. luovutuslupa)
- Kanta-informointi tulee antaa palvelunantajalla ensimmäisen käynnin yhteydessä.
 - Tieto saadusta informoinnista kirjataan potilastietojärjestelmän kautta Kanta-palvelujen Tahdonilmaisupalveluun.
- Kanta-informoinnin voi vastaanottaa myös OmaKantaan sisään kirjautuessa.
 - Toukokuun loppuun mennessä OmaKannassa vastaanotettu 2,8 milj. informointia uusimmalla versiolla 1.1.0.

Kanta-informoinnin määrittelyistä

- Kanta-informoinnin määrittelyt on julkaistu Potilastiedon arkiston toiminnallisissa määrittelyissä (alkaen versio 1.3.1, joulukuu 2021)
- Jatkossa toiminnalliset määrittelyt ovat mukana uudessa Tahdonilmaisupalvelun toiminnallisissa määrittelyissä.
- Koodistopalvelu: [Kanta-palvelut/Lomake - Kanta-informointiasiakirja](#).
- Tekniset määrittelyt on julkaistu kanta.fi:ssä joulukuussa 2021.

Potilastiedon arkiston kieltolomake muuttuu

- Potilastietojärjestelmissä otetaan käyttöön uusi kieltolomake, jota käytetään potilastiedon luovutuskieltojen asettamiseen. Aiemmin käytössä olleiden kieltomahdollisuuksien lisäksi on mahdollista asettaa
 - laaja luovutuskielto ja yksityisen työterveyshuollon rekisterin kielto
- Kieltolomake sisältää myös tuen toisen puolesta asetettaville kielloille. Niitä koskevan väliaikaisen ratkaisun käyttö loppuu 31.12.2023.
- **Kieltolomake on otettava käyttöön terveydenhuollossa 1.1.2024 mennessä.**
- Asiakkaalla on oikeus asettaa myös näitä ususia kieltoja 1.1.2024 alkaen OmaKannassa tai terveydenhuollossa asioidessaan.
 - Potilastietojärjestelmien tulee kyetä hyödyntämään uutta kieltolomaketta huolimatta alueesta tai tietojärjestelmästä, missä kielto on asetettu.
 - Terveydenhuollon toimijoiden on varmistettava, että asiakkaan asettamat kiellot tunnistetaan (myös esim. uusi laaja luovutuskielto), eikä tietoja luovuteta esimerkiksi paikallisissa luovutuksissa vastoin asiakkaan tahtoa.
- [Uusi kieltolomake potilastietojärjestelmiin 1.1.2024 mennessä - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)

Potilastiedon arkiston uusi kieltolomake

- Uuden Potilastiedon arkiston kieltolomakkeen toiminnalliset määrittelyt on julkaistu Potilastiedon arkiston toiminnallisissa määrittelyissä. (alkaen versio 1.4, syyskuu 2022).
 - Jatkossa toiminnalliset määrittelyt ovat mukana uudessa Tahdonilmaisupalvelun toiminnallisissa määrittelyissä.
- Koodistopalvelu: [eArkisto/Lomake - Luovutuskielto ja luovutuskiellon peruutus, versio 20240101](#)
- Tekniset määrittelyt on julkaistu syyskuussa 2022.
- Muutokset on asennettu omatoimiseen testaukseen Potilastiedon arkiston asiakastestiympäristöön 8.2.2023.
- Yhteistestausvalmius.

Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto (toisiolain 55 § mukainen kielt-oikeus)

- Uusi tahdonilmaisu, joka on otettava käyttöön myös 1.1.2024
- Henkilö voi estää terveydenhuoltoa ottamasta yhteyttä, jos sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen toisiokäytössä tehdään hänen terveyttään koskeva merkittävä löydös
- Yhteydenottokielto on mahdollista tehdä 1.1.2024 alkaen OmaKannassa tai hyvinvointialueen terveydenhuollossa
- Kunkin sote-toimijan tulee mahdollistaa kyseisen kiellon asettaminen ja mahdollisissa yhteydenotoissa pystyä tarkistamaan kiellon tila. Hyvinvointialueella tulee olla käytössä jokin potilastietojärjestelmä tai muu IT-ratkaisu, joka mahdollistaa kansalaisen oikeuden ko. kiellon asettamiseen.
 - Jos kieltomahdollisuutta ei ole, voi kansalainen saada yhteydenottoja, vaikka niistä tulisi lain mukaan olla mahdollisuus kieltäytyä.
- [Henkilö voi kieltää tutkimuslöydökseen perustuvan yhteydenoton hyvinvointialueelta 1.1.2024 alkaen - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)

Tutkimusaineisto koskeva yhteydenottokielto

- Uuden Potilastiedon arkiston kieltolomakkeen toiminnalliset määrittelyt julkaistaan Tahdonilmaisupalvelun toiminnallisissa määrittelyissä.
- Koodistopalvelu: [Kanta-palvelut/Lomake - Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto](#)
- Tekniset määrittely on julkaistu 10.5.2023.
- Muutokset on asennettu Potilastiedon arkiston asiakastestiympäristöön.
- Yhteistestausvalmius tulossa lähiaikoina.

Uudistuvan asiakastietolain tärkeitä aikatauluja

- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevat säännökset yhdistyvät yhteen lakiin
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023) tulee voimaan 1.1.2024.
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen... 703/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)

Luovutusluvan muutokset – Potilastiedon arkiston luovutusluvan käyttö laajenee 1.1.2024

- Nykyisen lain (784/2021) nojalla annettu luovutuslupa koskee Kanta-palveluihin tallennettujen tietojen luovuttamista Kannan välityksellä.
- Uuden lain voimaantulon myötä **luovutuslupaa hyödynnetään myös muilla tavoin tapahtuvissa luovutuksissa**; tämä koskee myös muuta kuin Potilastiedon arkistossa olevaa potilastietoa.
- Uuden luovutusluvan käyttöala on nyt annettua lupaa laajempi. Luovutuslupa pitää antaa uudestaan laajennetulla sisällöllä, ennen kuin sen pohjalta on mahdollista tehdä myös Kannan ulkopuolisia tai potilastietojärjestelmän paikallisia luovutuksia.
- Asiakas- ja potilastietojärjestelmän tulee vuoden vaihteen jälkeen
 - tukea luovutusluvan uudelleen antamista täydennetyllä sisällöllä ja
 - osata hyödyntää uudelleen annettua luovutuslupaa ja kieltoja paikallisissa luovutuksissa.
- Alustavasti Kela on tulkinnut, että nykyinen luovutuslupa pysyy edelleen voimassa Kannan kautta tapahtuviin luovutuksiin.

Sosiaalihuollon luovutuslupa ja kiellot

- Nykyisen lain (784/2021) nojalla annettu luovutuslupa koskee Kanta-palveluihin tallennettujen tietojen luovuttamista Kannan välityksellä.
- Uuden lain voimaantulon myötä **luovutuslupaa hyödynnetään myös muilla tavoin tapahtuvissa luovutuksissa**; tämä koskee myös muuta kuin Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistossa olevaa tietoa.
- Muutosten käyttöönotto sosiaalihuollossa:
 - Sosiaalihuollon luovutuslupa on ollut käyttöönotettavissa 1.1.2023 alkaen, mutta lupia ei ole vielä tallennettu Kanta-palveluun
 - Muutokset luovutuslupaan tehdään ennen ensimmäisiä käyttööottoja, ts. ennen kuin asiakastietojärjestelmätoteutukset ja OmaKanta otetaan tuotantokäyttöön
 - Lupaa voidaan käyttää 1.1.2024 alkaen uudessa laajuudessa
 - Luovutuslupaan ja kieltoon on tehty tekstimuutokset ja ne julkaistaan Sosmetaan 21.6.2023.
 - Uudet versiot asiakirjarakenteissa on käytettävissä asiakastestiympäristössä heinäkuussa
 - Lisätietoja asennuspäivämääristä: [Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston asiakastesti- ja tuotantoympäristön päivitykset - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)

Tiedonsaantioikeus sosiaali- ja terveydenhuollon välillä

- Tulossa kaksi uutta luovutuslupaa:
 - Luovutuslupa terveydenhuollosta sosiaalihuoltoon ja
 - Luovutuslupa sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon.
- Näiden kahden luovutusluvan tietosisällön määrittely on käynnissä.
- Kanta-toteutus luovutusluvalle tulossa v. 2024–2025 aikana (OmaKanta ja rajapinnat asiakas- ja potilastietojärjestelmille).
- Kannan kautta tiedot kulkevat sosiaali- ja terveydenhuollon välillä viimeistään 1.1.2026.

Kanta-informoinnin uusi versio 1.2.0

- Kanta-informointi v. 1.2.0 julkaistaan loppuvuonna 2023.
- Uusi Kanta-informoinnin versio ja sen tekstisisältö tarvitaan, koska Kanta-palveluihin vaikuttavaan lainsäädäntöön tulee muutoksia.
- Kaikki asiakkaat (terveyden- ja sosiaalihuolto) tulee informoida uudestaan Kanta-informoinnin versiolla 1.2.0.
 - Informoinnin voi saada OmaKannassa loppuvuodesta 2023.
 - Palvelunantajan on informoitava asiakas, jos hänellä ei ole uusinta informointia annettuna.
 - Palvelunantajat laativat tarkemmat toimintatavat Kanta-informointien antamiseen.

Kysymys Kanta-informoinnin toteutuksesta

- Kaikki asiakkaat (terveyden- ja sosiaalihuolto) tulee informoida uudestaan Kanta-informoinnin versiolla 1.2.0.
- Informointityötä helpottaa, mikäli mahdollisimman moni henkilö olisi saanut informoinnin jo OmaKannassa.
- **Kysymys: Aiheuttaako järjestelmässänne ongelmia, jos OmaKannassa aletaan antaa uutta informointia jo etukäteen?** Tämän jälkeen tilanne olisi seuraavanlainen
 - Henkilölle on annettu jo Kanta-informointi versio 1.2.0
 - Koodistopalvelussa ([Kanta-palvelut - Kanta-informoinnin version tunnisteet](#)) ei ole vielä julkaistu versiota 1.2.0, ja tieto Tunniste_nykyinen_versio osoittaa versioon 1.1.0.
- Mikäli tämä aiheuttaa ongelmia järjestelmässänne, pyydämme nopeaa tietoa asiasta osoitteeseen kanta@kanta.fi.
- Asiakastestiympäristöön voidaan pyynnöstä mahdollistaa tämän testaus (lisätään potilaita, jotka on informoitu nykyistä uudemmallalla versiolla).

Rekisterinpitäjäys palvelunantajan toiminnan päätyttyä

- Toimintansa päättävälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalle tulee velvollisuus toimittaa asiakirjat Kelaan säilytettäväksi.
- Potilas- ja asiakasasiakirjat siirtyvät Kelan sekä Helsingin kaupungin ja hyvinvointialueiden yhteisrekisterinpitoon.
- Kela toimii suoraan lain nojalla rekisteröityjen yhteyspisteenä. Lisäksi Kela vastaa asiakirjojen turvallisuuden varmistamisesta sekä säilyttämisestä ja hävittämisestä.
- Kukin hyvinvointialue tai Helsingin kaupunki vastaa muista tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvoitteista, kuten tietojen korjaamisesta ja luovuttamisesta.
- Suunnittelutyö Kelassa käynnissä

Sosiaalihuollossa syntyvät potilastiedot

Potilastiedon arkistoon

Sosiaalihuollon palveluiden järjestämisen ja toteuttamisen yhteydessä kirjattavat potilastiedot potilasrekisteriin (18 §)

- Tähän asti sosiaalihuollossa syntynyttä potilastietoa ei ole voinut tallentaa Kantaan.
- Viimeistään 1.10.2026 mennessä myös nämä tiedot tulee arkistoida Potilastiedon arkistoon.
 - Tallentaminen on mahdollista lain voimaantullessa 1.1.2024.
- Laki mahdollistaa myös ennen lain voimaantuloa syntyneen tiedon tallentamisen Potilastiedon arkistoon.
 - Potilastiedon arkistoon liittymisen jälkeen (aikaisintaan 1.1.2024) lähtien syntyvät asiakirjat Potilastiedon arkistoon ja
 - Ennen liittymistä syntyneet asiakirjat Vanhojen potilastietojen arkistoon.

Sosiaalihuollon viranomaisen laaja tiedonsaantioikeus

- Sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeudet Kannan kautta laajenevat.
- Asiakastietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet (luku 8):
 - Laki mahdollistaa viranomaisen laajan tiedonsaantioikeuden myös Kannan kautta (53 §–55 §, 57 §).
- Toimeenpanon suunnittelutyöt ovat työn alla.

Eurooppalaisen potilastiedon yhteenvedon suostumus

- Kanta-palveluiden kautta voidaan luovuttaa tietoa myös ulkomaille 1.1.2024 jälkeen eurooppalaisella potilasyhteenvedolla.
- Henkilö voi tehdä ns. Patient Summary -suostumuksen OmaKannassa 1.1.2024 jälkeen.
- Suostumuksen toteutus on mahdollista myös potilastietojärjestelmissä.
- Eteneminen
 - Lomakerakenne julkaistaan Koodistopalvelussa kesän aikana.
 - Toiminnalliset määrittelyt on julkaistu Tahdonilmaisupalvelun toiminnallisissa määrittelyissä.
 - Tekniset määrittelyt julkaistaan kesälomien jälkeen
 - Toiminnallisuus on Potilastiedon arkiston asiakastestiympäristössä syyskuussa 2023.
 - Tuotantokäyttö alkaa viimeistään 1.1.2024.

Lisätietoja

- Päivitetyt Kanta.fi-sivut
 - [Asiakastietolain vaikutukset Kanta-palveluihin - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
 - [Asiakastietolain siirtymäajat ja vaiheistus - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
- Kanta.fi-tiedote: [Asiakastietolaki kokoaa yhteen sote-tiedonhallinnan säädökset - Sote-ammattilaiset - Kanta.fi](#)
- Kanta-info 1.1.2024 voimaan tulevan asiakastietolain muutoksista (STM-THL-Kela) 20.9.2023
- Lisää tietoa taas toimittajayhteistyökokouksessa 13.9.2023.

Uuden
AsTL:n
hyväksyn-
tä
23.2.2023

§
Uusi AsTL
voimaan
1.1.2024

Potilastietojärjestelmän
tulee tukea Kanta-
informoinnin käsittelyä
viimeistään 31.12.2023

Luovutusluvan käyttö
Kannan ulkopuolisissa
luovutuksissa 1.1.2024

Paikalliset luovutukset
sosiaali- ja
terveydenhuollon välillä
luovutuslupa pohjautuen
1.1.2024

Kanta-informointi 1.2.0

Potilastietojen
luovutus
ulkomaisille
palvelunantajille
1.1.2025

Tiedonsaantioikeus
sosiaali- ja
terveydenhuollon
välillä Kanta-
palvelujen kautta
1.1.2026

Potilastietojen luovutus
hyvinvointisovelluksille
1.12.2024

Koulupsykologien
laatimat asiakirjat
viim. 1.3.2025

2024

2025

2026

Yksityisen
työterveyshuollon
rekisteriin kohdistuva
kielto 1.1.2024

Tutkimusaineistolöydöstä
koskeva
yhteydenottokielto
(Toisiolaki 55§) 1.1.2024

Laaja luovutuskielto
sosiaali- ja
terveydenhuoltoon
1.1.2024

Rekisterinpitäjän vastuut
palvelunantajan
toiminnan päätyttyä
1.1.2024

Julkisen (+yksityiset,
jotka toimivat
julkisen lukuun)
sosiaalihuollon
liittymisvelvoite
1.9.2024

Koulukuraattorin
palvelussa syntyvät
rakenteiset asiakirjat
viim. 1.3.2025

Yksityisen
sosiaalihuollon
liittymisvelvoite
1.1.2026

Sosiaalihuollon potilastiedot
arkistoitava Potilastiedon
arkistoon viim. 1.10.2026

Siirtymäajat:

Voimassa olevan vuoden 2021 asiakastietolain mukaisesti

Uuden asiakastietolain siirtymäaikoja

Kanta

Kanta

Kiitos

Sole Salmijärvi, Kanta-palvelut, Potilastiedon arkiston tuoteomistaja.

Olemme myös somessa

@kantapalvelut